

A Pobellà i altres poblets, intermedis entre aquest i Cabdella, tot assegurant-me que ells ja no creien en *janes*, em confiaren que els vells els deien que n'havien vistes (1957).

Les fades s'anomenen popularment *fades* a molts punts, també *dones d'aigua* (al Maresme, etc.), i sobretot *encantades* (així ho tinc apuntat a Alinyà, a Àreu de Vall Ferrera, etc.);¹⁷ a Ribagorça diuen pertot *encantàries* (*ancantàries*), que és pronúncia vulgar d'*encantaires* (cf. *bòria* per *boira*, *perió* per *peiró*, etc.);¹⁰ així ja a la part occidental de la Conca de Tremp, a Alins de les Paül, a Fontjanina, a Areny, etc. En aquest últim poble vaig recollir la llegenda del sastre de Paül, un valent amb qui els seus amigots van fer la juguesca que no seria capaç de desafiar les fades,¹⁵ compareixent davant el *Forat de les Encantàries* (a la partida de Montsivalls) a les dotze de la nit. Tot atansant-s'hi ell anava dient: «què féu, Encantàries?»; que sóc lo Sastre de Paül», però en veure agitar-se un llençol amb què s'havia embolcat un dels seus amics per espantar-lo, exclama: «foteu-me 'l nas al cul» i encara corre. Enlloc no recordo haver sentit el mot *GOJA*, predilecte de Verdaguer (potser a la Catalunya Francesa); *ALOJA*, a Banyoles. Per a creences sobre el *fadar*, els portuguesos *fadário* i *enfadar*, etc., veg. l'article *enfadar* del DCEC.

CPT.: *Canta-perdius* i d'altres anàlegs.¹⁸ *Cantagallet* (com a nom de lloc *Canta-gall* té gran difusió) 'certa herba que és típica del fons dels barrancs', Alins de Llitera, 1964. *Cantimplora*, de l'antic *cantiplora* 'sifó (com a tub o conducte)', 'atuell usat per refrescar l'aigua', 'flascó revestit per portar-hi beguda', combinació de *canta* i *plora* a causa de la remor que fa la cantimplora quan degota en JRoig, *Spill* [1460], junt amb altres dícters aplicats a dones rondinaires i ploriquejants, per comparació amb objectes grunyidors: «portes de bany / e de riu nores ['sínies'], / són *cantiplores*, / grunyents poliges / ---» (v. 7796); detalls sobre la forma de fer la *cantiplora* sifó segons Miquel Agustí (1617), en el *DBal*. La formació i transmissió d'aquest mot va ser estudiada plenament en el DCEC I, 642b-643a, provant alhora que són manlleu directe o indirecte del cat., el cast. *cantimplora* [1543], i it. i port. id., mentre que el fr. *chantepleure* [1256] és formació paral·lela a la catalana; *AlcM* (corregir en aquest en *kantimplòr*, no *-òr*, la pron. corrent en el cat. central) cita variants *cantimplor*, *-ploina*, *-plori*, *-plòs*, *-flori*; per a *cantimplaina*, veg. supra.

¹ A penes es pot dir que siguin catalans *cànica*,⁵⁰ *-tiga*, formes ocasionals i artificials. Més ho és *cànticela*, *-cella*, usats per Verdaguer i alguns mall.; algun poeta més recent ha emprat *+cànticel*. —
² *Cantoria* ja figura en PJComes, *Li. de co. assenyallades*, que és de 1583 i conté en part docs. del ⁵⁵ S. xv, en part del xvi, però en aquest ignorem l'accentuació. Context en el *DBal*. —³ Accentuació no tan segura, però em sembla que continua la mateixa, en «¿Qu' és aquest cantà, aquesta música / --- ay mare, la mare, aqueixa *canturia*? / Són els ⁶⁰

capellans ---», MilàF, *Romllo.*, 204B, recollida a Osona (L'Esquirol). —⁴ Un cast. *canturia* es registra (*DHiAcEsp.*) des de 1565; *canturria* andal. i peruà (Arona, 1867-83). —⁵ En canvi sembla que el poble de *Cantoria* (al peu de *Oria*) a la part alta de la prov. d'Almeria, és d'origen pre-romà, veg. la meua comunicació sobre *Toponímia Pre-latina*, Salamanca, 1974. —⁶ Val a dir que ni ací ni en Maldà no està exclosa l'accentuació antiga en *-uria*. La dita cançó montserratina sembla formar cos amb una de relativa a Lepanto (1525): si sillabegem *ú-ri-a* tenim accent a la *ú*; també podria ser *-uria*, segurament. En Maldà, Massó i Torrents (que devia tenir molt de concixement tradicional d'això) va accentuar el passatge amb moltes *-ia* però ací no hi posa accent. Sobre la tradició montserratina no ens fiem gens del testimoni de Ja. Collell, versaire que es va servir ara de *cantúria*, ara de *canturia*, segons va convenir-li en els seus versets (cit. *AlcM*).
⁷ També «la vessana d'on sortia la canturia» en un escrit en prosa lírica de Verdaguer de c. 1860 (parlant d'uns cants que des de lluny senten a uns segadors (*Escrips Inèdits*, ed. Casac. I, p. 120). —
⁸ *Canturella* també en el castellonenc Guinot, i *AlcM* diu que l'ús se n'estén a tot el Maestrat, Lluçena i més enllà cap a Val.; també hi ha *cantorella* en mall. (*AlcM*) si bé ací el sentit suposa confusió de *cantoria* amb *cantarella*. *+Cantarrulla* val. S. (Enric Valor) = *Cantadissa*, *DFa*. —⁹ Verdaguer en la seva fase de poeta camperol (anys 1860 i tants) recollint una bella cançó popular de sega i les seves anàlogues: «*cançons* antigas de ma terra, ¿qui us ha donat aqueixa dolsor o aspresa (aqueixa olor de farigola y romaní <afegeix després>), que s'emporta el cor de qui ha tingut la ditxa d'adormir-se al so de vostres ayres y tonadas ---», veg. la bella continuació de la seva apòstrofe, i en l'encísera cançó en els *Escrips Inèdits* de J. Verdaguer, vol. I, ed. Casacuberta, 1958, narració II, pp. 119-124. —¹⁰ Cf. en Mistral «la rato-malo trantraivo, / d'un biais, de l'autre, *gançouiavo* / d'un balans esfraious coume un ome embrià», *Mireio* v, 63.2 trad. «vacillait»: és, doncs, un sentit diferent, i l'origen d'això és ben dubtós que sigui paral·lel; però no cal dir que encara que ho fos no legitimaria l'afavoriment de *gançoner* en català. —¹¹ Llenguatge, doncs, corrent i civil; i tanmateix el mateix Pons i Massaveu, en un altre passatge de la mateixa obra, el posa en boca de la gent rústica, en frase volgudament dialectal, típica del seu ambient segarrenc de la Serra de Pinós (p. 45). —¹² El mal és que els filòlegs no ens ho han dilucidat, ni assegurat res, en *PSW*, ni Stichel ni Appel (*Chr.*). Seria una tençó entre un «Jean Lag» i un «Eble»; si d'aquest a penes tenim cap indicatiu, d'aquell encara menys; Eble pot ser del cercle de tençonadors dels Uissel (cf. la tençó d'Eble d'Uissel o de Sanhas, en Appel, *Chr.*, 96.1). Com sovint, Raynouard usa fonts mss. després inaccessibles. —¹³ Aquest és clar en una cita d'un P. Barbe, de la qual ni del qual no sabem què